

Pagina 1
Bezwaren en het
deskundigenrapport

Pagina 6
Van de redactie ...

Pagina 8
(Zes) De Letselschade
Raadsdag

Pagina 10
De weg naar herstel

Pagina 12
PIV Actualiteitscollege 2016

november 2014

(On)gebondenheid ...

An easy way for
the blind to go ...

Effectieve zelfregulering ...

Een carlosmomentje ...

Jurisprudentie en Wmo 2015 ...

Zwaarwegende en steekhoudende bezwaren en het buiten rechte tot stand gekomen deskundigenrapport¹

Indien een deskundigenrapport buiten rechte op gezamenlijk verzoek tot stand komt, betekent dat niet dat partijen per definitie aan de inhoud daarvan gebonden zijn. Desalniettemin kan het rapport niet zo maar door partijen en de rechter terzijde worden geschoven. Dit is alleen mogelijk, indien een van de partijen zwaarwegende en steekhoudende argumenten tegen het rapport inbrengt. Maar wanneer is daarvan sprake? Deze vraag staat in dit artikel centraal.

In letselschadezaken geldt – zoals in iedere zaak – dat feiten, die tussen partijen in geschil zijn en die de rechter aan zijn beslissing ten grondslag wil leggen, door bewijslevering moeten komen vast te staan, met uitzondering van de feiten van algemene bekendheid². Tijdens de bewijslevering houdt de rechter zich bezig met waarheidsvinding met de bedoeling een zo waarheidsgetrouw mogelijke beslissing te geven in het geschil tussen partijen³. In letselschadezaken is een rechter voor het geven van een beslissing over het bestaan van de tekortkoming (in de nakoming van een geneeskundige behandelingsovereenkomst), het causaal verband en/of de (omvang van de) schade in vrijwel alle gevallen afhankelijk van een deskundigenrapport van een (medisch) deskundige. Het deskundigenrapport heeft tot doel de rechter voor

Mr. A.N.L.
de Hoogh
KBS Advocaten

te lichten en helpt hem een oordeel te vormen. Het is echter niet zo dat de wet voorschrijft dat de rechter aan het deskundigenrapport is gebonden en welke bewijskracht een deskundigenrapport heeft⁴. Het is vaste rechtspraak dat de feitenrechter een grote mate van vrijheid heeft bij de waardering van een deskundigenrapport⁵. Daarbij dient de rechter bij beantwoording van de vraag of hij de conclusies waartoe een deskundige in zijn rapport is gekomen in zijn beslissing zal volgen, wel alle ter zake door partijen aangevoerde feiten en omstandigheden in aanmerking te nemen en op basis van die aangevoerde stellingen in volle omvang te toetsen of er aanleiding is van de in het rapport geformuleerde conclusies af te wijken⁶. >

> Het deskundigenrapport kan op meerdere manieren tot stand komen. Naast het door de rechter opgedragen deskundigenbericht op grond van art. 194 Rv en het voorlopig deskundigenbericht op grond van art. 202 Rv kan een deskundigenrapport ook buiten rechte op gezamenlijk verzoek van partijen tot stand komen. In deze bijdrage staat dit laatst genoemde rapport centraal.

Partijen kunnen buiten rechte in onderling overleg een deskundige aanzoeken tot het verrichten van een expertise. De inhoud van dit deskundigenrapport kan volgens vaste rechtspraak op één lijn worden gesteld met een door de rechter opgedragen deskundigenbericht⁷. Uit de jurisprudentie⁸ valt op te maken dat het rapport dan wel dient te voldoen aan enkele (minimum)vereisten, te weten:

1. dat het rapport een middel is om duidelijkheid te krijgen over de aansprakelijkheids- dan wel schadekwesitie;
2. dat tussen partijen overeenstemming is over de persoon, de vraagstelling en het voor te leggen dossier;
3. dat partijen op- en/of aanmerkingen hebben kunnen maken en verzoeken hebben kunnen doen bij de deskundige, die hierop zorgvuldig heeft gereageerd.

Is aan deze voorwaarden voldaan, dan betekent dat niet dat partijen aan de conclusies van het rapport zijn gebonden, nu dit (in beginsel) geen bindend advies is⁹.

Desalniettemin blijkt uit de rechtspraak dat partijen de inhoud van het rapport niet zo maar naast zich neer kunnen leggen. Net als bij een door de rechter opgedragen deskundigenbericht dient het gezamenlijk tot stand gekomen deskundigenrapport namelijk tot uitgangspunt. Een andere opvatting zou immers de bestaande – en wenselijke – praktijk van het buiten rechte afwikkelen van de (letselschade)zaak ernstig bemoeilijken. Dit betekent echter niet dat een rechter te allen tijde gehouden is (de inhoud van) de rapportage te volgen. Zoals gezegd, is de rechter in beginsel vrij in de waardering van de (bewijs)waarde van een door partijen overgelegde rapportage. Zo kan de rechter bijvoorbeeld het rapport in het uiterste geval naast zich neerleggen als een der partijen daartegen zwaarwegende en steekhoudende bezwaren inbrengt.

Uit de rechtspraak¹⁰ volgt dat deze bezwaren zwaarwegend en steekhoudend zijn, als zij zien op de wijze waarop de deskundige zijn werkzaamheden heeft verricht of de inhoud van het rapport niet voldoet aan de daaraan te stellen eisen van onpartijdigheid, consistentie, inzichtelijkheid en logica. Het is de vraag of deze vereisten in de praktijk ook zo uitpakken. Ik bespreek enkele uitspraken. Hierbij heeft overigens te gelden dat bij alle hierna te bespreken uitspraken de rapportage van de deskundige op gezamenlijk verzoek van partijen tot stand is gekomen, dat partijen het eens waren over de persoon en de vraagstelling en dat partijen in de gelegenheid zijn gesteld om te reageren op de concept-rapportage.

De standaardzaak die betrekking heeft op deze problematiek is de uitspraak van het Hof 's-Hertogenbosch¹¹. In deze zaak was – ter beoordeling van de vraag of en in hoeverre er causaal verband bestaat tussen de klachten van het

slachtoffer en het haar overkomen ongeval – de expertise van een neuroloog ingewonnen. De verzekeraar was het echter niet eens met de bevindingen van de neuroloog. De deskundige zou uit zijn gegaan van onjuiste en onvolledige gegevens en de klachten zouden ook bij een aantal andere diagnoses verklaarbaar zijn. Het hof oordeelde dat: *“nu partijen een neurologische expertise zijn overeengekomen en daarvoor op voorstel van Terminus [de verzekeraar, AdH] Koetsier [de neuroloog, AdH] is aangezocht, waarbij Terminus een aanzienlijke invloed heeft gehad op de vraagstelling aan Koetsier en de inhoud van het aan hem voorgelegde dossier, en de expertise als afronding van het debat tussen partijen was bedoeld, er zwaarwegende en steekhoudende bezwaren tegen een aldus tot stand gekomen rapport moeten zijn, wil de rechter aan wie de vraag naar het causale verband tussen het ongeval en de klachten uiteindelijk wordt voorgelegd, besluiten dat hij een dergelijk rapport naast zich neerlegt.”*

Van zwaarwegende en steekhoudende bezwaren was echter, aldus het hof, geen sprake. Deze uitspraak laat zien dat de enkele omstandigheid dat een van de partijen het niet eens is met de inhoud (waaronder de conclusie) van het rapport onvoldoende is om het rapport terzijde te schuiven. Daarvoor is meer nodig¹². Van de partij die bezwaren heeft tegen de expertise mag immers worden verwacht dat hij deze bezwaren tegen de rapportage nader onderbouwt¹³.

Dat van zwaarwegende en steekhoudende argumenten ook geen sprake is als het oordeel van een eigen medisch adviseur andersluidend is dan het oordeel van de deskundige, blijkt onder meer uit de uitspraak van de Rechtbank Arnhem¹⁴. X, die betrokken was bij een bedrijfsongeval, maakte bezwaar tegen de expertise van de deskundige, die onder meer zag op de omvang van de lichamelijke gevolgen van het ongeval en het daarbij horende percentage blijvende invaliditeit. Het bezwaar kwam er kort gezegd op neer dat het rapport in sterke mate afweek van de conclusies van de eigen medisch adviseur van X. Dit was echter, aldus de rechtbank, onvoldoende. De rechtbank vervolgde: *“enkel en alleen al vanwege het feit dat de medisch adviseur van X in deze niet als onpartijdig kan worden beschouwd en hij voorts in de onderhavige lichamelijke problematiek niet als specialist kan worden aangemerkt, hetgeen wel geldt voor Van Dijk [de deskundige, AdH]. Daar komt bij dat, zoals uit door beide partijen overgelegde stukken blijkt, de zienswijze van de medisch adviseur van X in het geheel niet wordt ondersteund door de medisch adviseur van Glaverbel [de verzekeraar, AdH]. De bevindingen en conclusies van Van Dijk, inclusief het door hem vastgestelde percentage blijvende invaliditeit van de gehele mens (6%), worden dan ook door de rechtbank overgenomen en tot de hare gemaakt.”*

In een procedure waarin een verkeersongeval centraal stond, hechtte de Rechtbank Amsterdam¹⁵ ook geen waarde aan het andersluidende oordeel van de eigen medisch adviseur van de verzekeraar. De rechtbank oordeelde onder meer dat de medisch adviseur het slachtoffer immers niet zelf had onderzocht en dat hij voornamelijk

alleen onduidelijkheden constateert. Als bepaalde punten niet duidelijk waren, dan had de verzekeraar maar kritischer moeten zijn op de conceptrapportage van de deskundige.

Het belang van het bekritisieren van de conceptrapportage wordt ook benadrukt door de Rechtbank 's-Gravenhage¹⁶: *“Naar het oordeel van de rechtbank is het maken van opmerkingen en het stellen van vragen juist de aangewezen weg als deskundigen bepaalde relevante (medische) informatie niet in hun oordeel zouden hebben meegenomen. De kritiek die [verzoekster] thans uit, had zij daarom naar het oordeel van de rechtbank moeten uiten toen zij daartoe door de deskundigen in de gelegenheid werd gesteld. Op grond hiervan gaat de rechtbank aan de thans geuite bezwaren van [verzoekster] voorbij.”*

Het moge dus duidelijk zijn dat een andersluidend oordeel van de medisch adviseur van een der partijen (in beginsel) geen gewicht in de schaal legt. Het oordeel van (een) andere deskundige(n) kan dat echter mogelijk wel, aldus de Kantonrechter Rotterdam¹⁷. Deze oordeelde dat bezwaren kunnen worden onderbouwd met bijvoorbeeld de overlegging van een rapport van een andere deskundige waarin wordt geoordeeld dat de op gezamenlijk verzoek ingeschakelde deskundige in redelijkheid niet tot zijn conclusies had kunnen en mogen komen. Een voorbeeld waarbij dit echter niet lukte, vormt de uitspraak van de Rechtbank Noord-Holland¹⁸, die oordeelde dat de conclusies van het gezamenlijk rapport niet op overtuigende wijze door de andere deskundigenrapporten waren weersproken.

De noodzaak tot het op overtuigende wijze weerspreken, blijkt ook onder meer uit de deelgeschiluitspraak van de Rechtbank Utrecht¹⁹. De verzoeker voerde aan dat de deskundige (een psychiater) bij zijn oordeel over het psychisch letsel buiten zijn vakgebied is getreden door op neurologisch gebied te treden en daarnaast dat de deskundige een viertal brieven niet in het rapport heeft betrokken. Aan de eerste stelling gaat de rechtbank voorbij: *“Deze enkele stelling, een nadere toelichting daarop ontbreekt namelijk, kan op zichzelf niet zonder meer leiden tot de conclusie dat het rapport terzijde moet worden gesteld. Voor wat betreft het tweede bezwaar overweegt de rechtbank als volgt. Ook het enkele feit dat een viertal brieven met medische informatie niet (expliciet) in de rapportage zijn betrokken maakt op zichzelf genomen niet dat het rapport niet voldoet aan de daaraan redelijkerwijs te stellen eisen. Dit kan anders zijn indien komt vast te staan dat, gezien de inhoud van die brieven, de deskundige in redelijkheid niet tot zijn oordeel had kunnen komen.”* Daar was echter geen sprake van, aldus de rechtbank.

In een medische aansprakelijkheidszaak stond het causaal verband tussen het delay en de klachten en beperkingen centraal. De patiënt uitte kritiek op het rapport van de deskundige, omdat de deze zich – aldus de patiënt – een aantal maal minder stellig leek te hebben uitgedrukt. Zo schreef de deskundige een aantal keren dat de beperkingen ook

zonder vertraging *“zouden kunnen hebben ontstaan.”* Het Hof 's-Hertogenbosch²⁰ oordeelde dat deze passages echter niet afdeden aan de heldere en voldoende onderbouwde conclusie.

Een voorbeeld waarbij wel met succes zwaarwegende en steekhoudende bezwaren werden aangevoerd, vormt de uitspraak van de Rechtbank Zeeland-West-Brabant²¹. In deze medische aansprakelijkheidszaak hadden het ziekenhuis en de verzekeraar bezwaren aangevoerd tegen de conclusies van de deskundige, dat de door hem vastgestelde klachten en beperkingen volledig als gevolg van de fout van de radioloog konden worden aangemerkt en zonder het foutief medisch handelen niet zouden zijn ontstaan. Volgens het ziekenhuis en de verzekeraar gaf beeldvormend materiaal echter aanwijzingen voor posttraumatische artrose. Dit gegeven zou de deskundige, ondanks verzoek van het ziekenhuis, niet (voldoende) bij het onderzoek hebben betrokken. Het ziekenhuis onderbouwde de stelling met twee op zijn verzoek eenzijdig uitgebrachte partijrapportages. De rechtbank oordeelde dat de conclusie van de deskundige dat de posttraumatische artrose geen rol speelde bij de gevonden klachten en beperkingen onvoldoende is onderbouwd en niet zonder meer kan worden gevolgd. Er was sprake van zwaarwegende en steekhoudende bezwaren.

In dezelfde lijn valt een uitspraak van het Hof 's-Hertogenbosch²². Een orthopedisch chirurg was als deskundige ingeschakeld om te oordelen over het causaal verband tussen het verkeersongeval en de door het slachtoffer gestelde schade. De verzekeraar heeft uitgebreid met behulp van de Commissie Invaliditeit en Arbeidsongeschiktheid van de Nederlandse Orthopaedische Vereniging kritiek geleverd die eruit bestond dat de deskundige de vragen had beantwoord zonder onderbouwing met argumenten, dat conclusies in het geheel niet waren gestaafd of getoetst en dat een veel beter afgewogen oordeel en beter onderbouwde conclusies mogelijk moesten zijn. Het hof volgde de verzekeraar: *“Het rapport vertoont daarvoor ook naar het oordeel van het hof teveel onvolkomenheden en laat teveel vragen open. Op zichzelf is het natuurlijk mogelijk dat een deskundige/specialist tot een ander oordeel komt dan andere in het verleden geraadpleegde specialisten, maar voor de overtuigingskracht van het rapport is dan wel nodig dat de deskundige zich daarvan expliciet rekenschap geeft en verklaart waarom hij tot een ander oordeel is gekomen. Een dergelijke vergelijking met eerdere opinies van specialisten ontbreekt in het rapport van dr. [K.] geheel. Verder is in het rapport niet duidelijk waar de deskundige zijn conclusies op baseert, waar hij de subjectieve beleving van klachten en beperkingen van [A.] weergeeft, en waar hij deze zelf objectief heeft vastgesteld. Welk onderzoek de deskundige precies bij [A.] heeft verricht is evenmin uitgelegd. De merendeels terrechtte vragen van de medisch adviseur van London zijn door de deskundige zeer onvolledig en onbevredigend beantwoord.”*

> Een ander voorbeeld waarin zwaarwegende en steekhoudende bezwaren werden aangevoerd, vormt de uitspraak in de deelgeschilprocedure bij de Rechtbank Amsterdam²³. Voor de vaststelling van het verlies van arbeidsvermogen als gevolg van de medische fout was nodig dat kwam vast te staan welke beperkingen het gevolg zijn van die medische fout (de medische causaliteit) en vervolgens in hoeverre die beperkingen hebben geleid tot verlies van arbeidsvermogen. Om deze vragen te beantwoorden, was eerst een chirurg als deskundige ingeschakeld. Deze oordeelde dat het uitgangspunt is dat sprake zou zijn van een urenbeperking tot zes uur per dag. Aan de hand van dit rapport is aan een arbeidsdeskundige opdracht gegeven tot het opstellen van een arbeidskundig rapport (teneinde het verlies van arbeidsvermogen te berekenen). Deze deskundige nam tot uitgangspunt de urenbeperking zoals door de eerste deskundige vastgesteld en stelde aan de hand hiervan het percentage van uitval (20%) en het verlies van arbeidsvermogen vast. In de procedure kwamen het ziekenhuis en de verzekeraar op tegen het arbeidskundig rapport dat is gebaseerd op de urenbeperking tot zes uur uit het eerdere rapport. Volgens het ziekenhuis en de verzekeraar klopte deze zes uur feitelijk niet; de patiënt zou immers meer uren per dag werken. De rechtbank volgde het ziekenhuis en de verzekeraar en oordeelde: “Anders dan [de patiënt] betoogt, is de rechtbank van oordeel dat de genoemde urenbeperking niet kan worden beschouwd als een door [de deskundige], op zijn terrein vastgesteld, medisch oordeel over de beperkte belastbaarheid van [de patiënt]. Ten eerste kan uit het rapport niet worden opgemaakt dat en op welke wijze [de deskundige] dit feit heeft vastgesteld, anders dan dat hem dit door [de patiënt] is medegedeeld. Bovendien betreft dit oordeel bij uitstek een arbeidskundig oordeel. Immers, om een dergelijke duurbepalingen aanzien van het eigen werk van [de patiënt] te kunnen beoordelen, is kennis nodig van de feitelijke belasting in dat werk. Niet gesteld of gebleken is dat [de deskundige] over die informatie beschikte. Dit ligt ook niet voor de hand nu de beoordeling daarvan niet tot zijn specifieke deskundigheid behoort. Naar het oordeel van de rechtbank had [de arbeidsdeskundige] de beperkte belastbaarheid tot zes uur per

dag niet zonder meer als uitgangspunt mogen nemen voor de verdere beoordeling. Het had op de weg van [de arbeidsdeskundige] gelegen om te beoordelen in hoeverre de door [de deskundige] vastgestelde medische beperkingen zich in het eigen werk van [de patiënt] doen gevoelen, gelet op de specifieke belasting die die werkzaamheden meebrengen. Als [de arbeidsdeskundige] tot een dergelijk oordeel niet in staat was bij gebreke van kwantitatieve gegevens, dan had hij zijn opdrachtgevers daarvan op de hoogte moeten stellen. (...) Het voorgaande leidt reeds tot de conclusie dat het rapport van [de arbeidsdeskundige] niet deugdelijk is onderbouwd, aangezien het geheel is gebaseerd op een uitval van 20%, terwijl daarvoor de (arbeidsdeskundige) onderbouwing ontbreekt.”

De rechtbank oordeelde dat het rapport op een feitelijk onjuiste grondslag beruiste en niet deugdelijk was onderbouwd. De ingebrachte bezwaren werden gehonoreerd.

Conclusie

De jurisprudentie laat een duidelijk beeld zien. Er is snel sprake van zwaarwegende en steekhoudende bezwaren waarmee een buiten rechte op gezamenlijk verzoek tot stand gekomen deskundigenrapport terzijde kan worden geschoven. Van de partij die het rapport bekritiseert wordt verwacht dat hij zijn stellingen nader onderbouwt, zo mogelijk met een eigen (eenzijdig) rapport. Het moge duidelijk zijn dat bezwaren die betrekking hebben op het niet eens zijn met de inhoud van het rapport, niet zullen slagen. Een andersluidend oordeel van een (eigen) medisch adviseur legt in beginsel ook onvoldoende gewicht in de schaal en bovendien kan aan een partij worden tegengeworpen dat de conceptrapportage niet (voldoende) is bekritiseerd. Maar wat biedt een partij dan (mogelijk) wel soelaas om de gezamenlijk tot stand gekomen expertise terzijde te schuiven? Alleen bezwaren die betrekking hebben op de wijze waarop de deskundige zijn werkzaamheden heeft verricht of bezwaren waarmee wordt aangetoond dat de inhoud van het rapport niet voldoet aan de daaraan te stellen eisen van onpartijdigheid, consistentie, inzichtelijkheid en logica.

-
- ¹ mr. A.N.L. de Hoogh is advocaat bij KBS Advocaten te Utrecht. Met dank aan zijn kantoorgenoot mr. O.L. Nunes voor zijn nuttige suggesties.
- ² Art. 149 Rv.
- ³ G. de Groot, *Het deskundigenadvies in de civiele procedure* (diss. VU Amsterdam), Deventer: Kluwer 2008, p. 3.
- ⁴ Art. 152 Rv.
- ⁵ Zie onder meer HR 15 mei 2009, *RAV* 2009, 68.
- ⁶ HR 19 oktober 2007, *RAV* 2007, 60.
- ⁷ Zie onder meer Hof Amsterdam 6 maart 2010, ECLI:NLGHAMS:2010:BM9228.
- ⁸ Zie onder meer Rb. Rotterdam 10 juni 2009, ECLI:NL:RBROT:2009:BI9931 en Rb. Utrecht 28 september 2011, RBUTR:2011:BT8671.
- ⁹ Handboek Personenschade (Van) hoofdstuk 4210 par. 3.5.
- ¹⁰ Zie onder meer Rb. Rotterdam 31 juli 2013, *JA* 2013, 143 en Rb. Utrecht 28 september 2011, ECLI:NL:RBUTR:2011:BT8671.
- ¹¹ Hof 's-Hertogenbosch 25 maart 1999, *VR* 1999, 181.
- ¹² Zie ook Rb. 's-Gravenhage 12 maart 2013, *JA* 2013, 91.
- ¹³ Ktr. Rotterdam 8 april 2011, *JA* 2011, 140.
- ¹⁴ Rb. Arnhem 8 augustus 2007 *VR* 2008, 79.
- ¹⁵ Rb. Amsterdam 2 januari 2014, *RAV* 2014,36.
- ¹⁶ Rb. 's-Gravenhage 12 maart 2013, *JA* 2013, 91.
- ¹⁷ Ktr. Rotterdam 8 april 2011, *JA* 2011, 140.
- ¹⁸ Rb. Noord-Holland 4 januari 2013, ECLI:NL:RBNHO:2013:BZ0050.
- ¹⁹ Rb. Utrecht 5 september 2012, ECLI:NL:RBUTR:2012:BX7653.
- ²⁰ Hof 's-Hertogenbosch 4 juni 2013, :ECLI:NL:GHSHE:2013:CA2219.
- ²¹ Rb. Zeeland-West-Brabant 23 oktober 2013, *RAV* 2014/18.
- ²² Hof 's-Hertogenbosch 19 oktober 2010 ECLI:NL:GHSHE:2010:BO2125.
- ²³ Rb. Amsterdam 20 januari 2011, ECLI:NL:RBAMS:2011:BQ1537.

Analogieën in Jeuk ("De Buigbare Perceptie binnen het schuivend perspectief")

Tijdens de reünie stond het Hans nog glashelder voor ogen: de grap met het jeukpoeder in het jasje van natuur- en scheikundedocent Mulder, die ons altijd met de meest lastige formules opzadelde, was een doorslaand succes geweest. 'Gek van de jeuk' galoppeerde de man het klaslokaal uit en we zagen hem pas de volgende les weer terug. Althans, in Hans' herinnering. Zoals dat gaat met herinneringen, hadden sommige andere reünisten een heel ander beeld bij dat incident. Ja, we kochten wel eens wat bij de fopwinkel, maar de verpakking van de meeste geintjes beloofde meestal veel meer, dan het product uiteindelijk aan resultaat bleek op te leveren. Bovendien waren de in onze jeugdige beleving volstrekt unieke en originele grappen en grollen al door zoveel generaties vóór ons ook al uitgehaald, dat er zelden een leraar was die er nog intrapte. Mulder had vanwege wat vaag gekriebel eens met zijn zakdoek over zijn nek geveegd, zijn jasje over een stoel gehangen en aan notoire plaaggeest Johan gesommeerd het zakje jeukpoeder in te leveren. Dat uit nijd 'als een gek door het klaslokaal galopperen' gebeurde aan het begin van het leerjaar wel eens. De jeukpoedergrap was echter juist een aanleiding voor een zekere ommekeer geweest. Meneer Mulder had ons de samenstelling van het poeder uitgelegd en de reden waarom het spul jeuk veroorzaakt. Voor het eerst vond de hele klas de les boeiend en niet alleen 'Arend-Jan onze fan natuurkundeman'. Docent Mulder paste sindsdien zijn lesmethodiek aan, de lessen werden voor ons interessanter en er was veel minder reden voor jeuk. Jeukpoeder kan dus ook in positieve zin iets losmaken.

Die Arend-Jan, hij was altijd een wat stille jongen die alleen met 'moeilijke bètadingen' bezig leek te zijn en om die reden door 'de groep' als een tikkeltje gestoord werd bestempeld. Tijdens de reünie poneerde hij het inzicht, dat het pesten weleens zijn oorsprong had kunnen vinden in de angst van de leerlingen voor de moeilijke lesstof. De heer Mulder kreeg geen jeuk van de poeder, maar van ons puberale gedrag. Arend-Jan is een wereldwijd gerespecteerde fysicus geworden en dus minder bizar dan waar de meeste klasgenoten hem destijds voor hielden. Openstaan voor een andere kijk op de feiten, effent vaak de weg naar nieuw perspectief.

Dit een en ander speelde door mijn hoofd, terwijl ik spoorlags door een digitaal dossier galoppeerde. Al snel moest ik wolken virtueel jeukpoeder tussen de wollige teksten wegblazen. De claimant moet, zal en heeft recht op. Zijn advocaat stipuleert en wil gaaf en onvoorwaardelijk erkend hebben. PING! De claims handler van de tot betaling aangesproken verzekeraar ziet onvoldoende onderbouwing van schadeposten, schadeomvang en het causaal verband is niet aangetoond. PONG! Gaat dit tafeltennissen door tot er iemand bij brief eenentwintig is aanbeland? Zou de onmiskenbare opbouw van wederzijdse jeuk ook hier vooral uit gedrag voortkomen? Claims handler gaat mee in de auto. Samen spoorlags naar advocatenkantoor gegaloppeerd. We blijken aan tafel tijdens het 'driegesprek' bereid tot sociaal gedrag, een weg naar een oplossing met wederzijds draagvlak wordt ingeslagen. "Klik-klak-klak-klak", galmen nu plots een paar stellig stappende naaldhakken door de hal van mijn herinneringen. Het is de tred van prof. mr. Klaassen, tijdens een college voor advocaten en schaderegelaars, enkele jaren geleden. "Dames en heren," sprak de professor tot ons, "waarom voelt u zo vaak de behoefte om de zwart/wittegenstelling op te zoeken? De oplossing zal immers vooral liggen binnen het grijs-spectrum! Wat is waarheid? Soms lichtgrijs, soms donkergrijs." Natuurkunde les voor alfa's.

"Trippel-Trappel, Trippel-Trap". Spoorlags galopperende witte schimmel geeft jeuk zou je vermoeden, maar niets in minder waar. De nobele schimmel bezit van nature immers genoeg gevlekte grijs tinten. Het is de Zwarte Piet die nu al maandenlang nationale jeuk veroorzaakt. De advocaat roept dat hij weg moet (is dat geen discriminatie overigens, iemand buitensluiten van een nationaal volksfeest?) Wijze rechters moeten zich over het vraagstuk buigen. Oer-Hollandse bedrijven als HEMA en AH vergalopperen zich bijna en eindigen in een spagaat tussen gewenst maatschappelijk gedrag en goed Hollands koopmanschap. Belgen hebben een andere perceptie en zien het probleem niet dat de Hollanders kennelijk wel verdeeld houdt. Het als calvinistisch geduide Holland, vol al eeuwenlang tolerante protestanten jegens een van oorsprong katholieke bisschop. Wat in zekere zin toch opmerkelijk genoemd mag worden want Alva en kornuiten waren eeuwen geleden toch niet bepaald mild ten opzichte van andersdenkenden. Zelf denk ik dat als het Sinterklaasfeest dan toch anders moet in de toekomst, dat we dan ter adequate ontjeuking graag ook meteen bij wet verplichten dat kruid-

pepernoten, marsepein, chocoladeletters en al dat andere snoepgoed pas vanaf de intocht van de Goedheiligman en zijn gevolg in de schappen van de supermarkten mag liggen en dus liefst niet meer al vanaf eind augustus. *“Zoals het moet, want net zoals het vroeger was en zoals het dus ook hoort te zijn ...”*

Ondertussen verschuift het perspectief al. Zoals het altijd al geschoven heeft, maar de generaties die het Sinterklaasfeest zonder ‘Pieterman knecht’ vierden, bevolken onze aardbol niet meer. Anno 2014 verschijnen de eerste regenboogpieten aan dek van de stoomboot en ook Goudse kaas- en stroopwafelpieten. Voor Zaanse Zuurstok Piet is echter geen plaats, het moet wel vrolijk blijven natuurlijk. De een vindt de verandering maar raar, de ander ziet het als een logische stap naar een nieuwe dimensie binnen een maatschappij waar wederzijds respect voorop staat. Kampioen “ziener” in deze materie is wat mij betreft de blinde columnist Vincent Bijlo. Bijlo verhaalt over een donker klasgenootje op de lagere school dat vanwege de door haar gedurende de Sinterklaastijd vaak gehoorde analogieën met zwarte Piet altijd blij was als ‘het feest’ weer voorbij was. Al is er maar één mens ongelukkig tijdens een feest, waarom zou er dan geen ruimte mogen zijn voor verandering? Vincent keek dus al lang geleden vanuit een andere invalshoek dan zijn generatiegenoten.

Nu ik toch aan Sinterklaas denk, besluit ik nog even langs de sportwinkel te gaan en alvast het Sinterklaascadeau voor mijn kleine neefje te kopen. Die voetbalt bij de F-jes. Ik denk terug aan mijn eerste paar kicken: glimmend zwarte voetbalschoenen. Mijn vader kwam met een verhaal over dat voetbalschoenen vroeger bruin waren, met van die bolle neuzen, maar dat was natuurlijk maar raar, in die vroegere tijd wisten de mensen nog niet veel van voetbal. Voetbalschoenen horen zwart te zijn! Pikzwart als roet en niets anders. Alle profvoetballers speelden, in mijn tijd, immers op zwarte schoenen! *“Graag een paar traditionele mooie zwarte voetbalschoenen meneer”*, zeg ik tegen de verkoper. *“Hoe lang hebt u al niet meer langs het veld gestaan meneer?”* vraagt de verkoper, en hij wijst naar de wand vol nieuwe voetbalschoenen. Oranje, roze, blauwe, gele, groene, gouden en zilveren schoenen. Geen zwarte schoen te bekennen en geen kind dat daarom maalt. Sterker nog, de verkoper wrijft me nog even in: *“als ik anno 2014 zwarte voetbalschoenen zou verkopen, kon ik de tent wel sluiten meneer”*. Mijn helden zijn allang met pensioen, de voetbalhelden van nu, vinden hun Walhalla over de regenboog.

Buigbare perceptie en een schuivend perspectief. Zo tegen het einde van het jaar ontkomt ook onze branche niet aan bespiegelingen dienaangaande. Lees de bijdragen over De Letselschade Raadsdag (‘de vijf trends’), het PIV Actualiteitencollege en het congres ‘De weg naar herstel’ in dit PIV-Bulletin. In het verlengde daarvan attendeer ik ook graag op de bijdrage van prof. Ton Hartlief in het Nederlands Juristenblad van 29 september 2014, waarin hij waardering uit voor een steen in stilstaand water, waar het de veel gehoorde roep om een verhoging van het smartengeld betreft. Hartlief refereert aan zaken als ‘ons Calvinisme’, ‘gevoelswaarde’, ‘steeds beter zicht op de werkelijke impact van letsel voor slachtoffers’ en ‘de veranderende maatschappelijke opvattingen (waar idealiter de Hoge Raad expliciete ruimte voor vernieuwing zou kunnen creëren)’. Verbeeld ik het me, of zie ik analogieën met de Nationale jeukdiscussie over Zwarte Piet? Wat dan weer een bruggetje oplevert naar ‘Zwarte Pieten’, oftewel hét spel dat we níet met elkaar moeten spelen als we met het regelen van personenschade bezig zijn. Om dat te voorkomen, moet de focus de komende tijd niet alleen liggen op de schadecomponent smartengeld, maar moeten we alle relevante feiten en omstandigheden uit het letselschadevak in onderling verband en samenhang beschouwen. PIV voorman Theo Kremer schetst in dat kader in de Schade Almanak van 17 september 2014 een aantal ingrijpende ontwikkelingen binnen onze letselschadebranche, waar ik de lezer graag naar wil verwijzen. Slechts in een goede cocktail van wederkerigheid, wederzijds respect en oog voor alle gerechtvaardigde onderliggende belangen, lost na enig gezamenlijk roeren de jeukpoeder op als suiker in de thee. Samen iets proberen te bereiken, is altijd de moeite waard.

Armand Blondeel, voorzitter Redactieraad PIV-Bulletin

*An easy way for the blind to go
A clever path for the fools who know
Iron Maiden: “Revelations”*

> Grip op afhandeling letselschade groeit

6e Letselschade Raadsdag

Bron: Persbericht en www.deletselschaderaad.nl

Samenwerking onder regie van De Letselschade Raad (DLR) leidt tot meer grip op de afhandeling van letselschadezaken voor alle betrokkenen. Die conclusie trok men op donderdag 9 oktober 2014 uit de presentaties en discussies in Theater Gooiland te Hilversum gehouden bijeenkomst, waar onder leiding van dagvoorzitter prof. Ivo Giesen (Molengraaff Instituut/Universiteit van Utrecht) ongeveer honderdtachtig mensen aan deelnamen.

Ivo Giesen

Namens de voorzitter van het Platformoverleg van De Letselschade Raad mr. Aleid Wolfsen noemde Giesen de letselschadebranche en organisaties als De Letselschade Raad 'voorbeelden van effectieve zelfregulering'. Eenzelfde ontwikkeling hoopt DLR in gang te zetten voor de afhandeling van medische incidenten. De raad ontvangt subsidie van het ministerie van VWS om de zorgsector te ondersteunen bij het invoeren van de Gedragscode Openheid medische incidenten; betere afwikkeling Medische Aansprakelijkheid (GOMA). Bij de GOMA 2.0, die binnenkort van start gaat, zal de gedragscode onder meer worden aangepast aan de werkwijze van ziekenhuizen die zelf schadeclaims afwikkelen. Een andere positieve ontwikkeling noemde Wolfsen het in november te presenteren nieuwe rekenmodel Overlijdensschade, dat 'op een transparante en begrijpelijke manier' zal leiden tot een berekening van de reële schade.

Leo de Boer

Volgens mr. Leo de Boer – directeur Verbond van Verzekeraars – moeten verzekeraars de snelheid van de behandeling van letselschade verder opvoeren en zijn er vijf trends waar ze mee te maken krijgen:

1. Verhoging van het smartengeld zou een flinke verhoging van de schadelast betekenen.
2. Eén onafhankelijk medisch adviseur zou het proces versnellen en minder discussie geven.
3. Schadeafwikkeling met genormeerde bedragen maakt duidelijk wie waar aan toe is.
4. Wet- en regelgeving door centrale overheid.
5. Hoewel technologie in voertuigen de verkeersveiligheid verhoogt, zijn er haken en ogen aan.

Arno Akkersmans

Prof. Arno Akkersmans – hoogleraar privaatrecht Vrije Universiteit Amsterdam – pleitte ervoor in een nieuwe versie van de Gedragscode Behandeling Letselschade (GBL) het Gezamenlijk Behandelplan (GBP) als belangrijkste beginsel verplicht te stellen. Hij ziet het GBP als beste middel om het harmoniemodel van letselschadeafwikkeling vorm te geven, terwijl partijen nu nog te vaak op elkaar wachten en kiezen voor de weg van de minste weerstand.

Het GBP is een instrument bij uitstek voor empowerment van benadeelden en bevordert de procedurele rechtvaardigheid, doordat de aspecten van informatieverstrekking, betrokkenheid, invloed, waardigheid en respect worden geadresseerd."

Andere sprekers waren dr. Martin Appelo – gezondheidspsycholoog en gedragstherapeut aan de Rijks Universiteit Groningen, mr. Guus Harten – senior rechter/lid van Kwaliteit en Innovatie Rechtspraak (KEI) – en Peter Mols – directeur Standaardisatie Instituut SIVI.

's Middags waren er een aantal parallelsessies: 'Stroomversnelling na de vliegramp', waarin Victor Jammers van SlachtofferHulp Nederland (SHN) vertelde over de opvang van de nabestaanden van vlucht MH17; 'Inzage in medische informatie', door mr. Annelies Wilken (Vrije Universiteit Amsterdam en (mede)auteur van de Medische Paragraaf);

Bij 'Richtlijnen' gaf dr. Esther Engelhard van de Universiteit van Utrecht een inleiding en beantwoordden mr. Jolanda Broeders en mr. Fred Zwarts van respectievelijk SHN en Boomkamp & Zwarts vragen van de deelnemers; Bij 'Digitalisering en het Digitaal Gezamenlijk Behandelplan (DGB)' konden onder leiding van prof. Giessen vragen worden gesteld aan een viertal aanbieders: Monetta Wuring/Aquarius; Frits Keij/Axell Claims; Hans Noordsij/iLetsel; en Gert-Jan Mijnen/Klik & Regel.

De dag werd afgesloten met een voordracht van drs. David van Genneep – bioloog en directeur/bestuurder van Stichting AAP

David van Genneep

De weg naar herstel

Congres 2014 FSO/MetZorg/PIV

Op initiatief van de Federatie Slachtoffer Organisaties (FSO) organiseerde MetZorg in samenwerking met Stichting PIV op 9 oktober 2014 in Amersfoort het Congres 'De weg naar herstel'. Verzekeraars, medisch adviseurs, arbeidsdeskundigen, letselschadeadvocaten, experts personenschade en ervaringsdeskundigen bogen zich over de vraag hoe sneller en beter aansluiten bij het slachtoffer kan bijdragen aan het herstel en de rehabilitatie van een beschadigd mens. Hoe ver was het met de uitvoering van de voornemens uit de 'klimaattop' van Utrecht?

[MetZorg vormt een onderdeel van Raasveld Expertise, Red.]

Hans Wiegel

Hans Wiegel, die het congres opende, had zich merkbaar ingeleefd en stelde de vraag van het slachtoffer centraal: Zal het mij lukken om hier overheen te komen? Vervolgens ging hij in op de complexiteit en onderlinge verwevenheid van de deelvragen, waar het slachtoffer zich voor gesteld ziet: Is er blijvende schade, hoe beperk ik die, kan ik blijven werken, hoe verandert mijn rol in mijn gezin, wat is de zin en betekenis van mijn leven nog? Een complex traject van diagnostisering, revalidatie, re-integratie, financiële schadevaststelling volgt, waarin oponthoud in het ene domein een negatieve uitwerking heeft op voortgang in een ander. Wiegel zag wel een lichtpuntje: de oprichting van De Letselschade Raad, die een platform is om betrokken partijen gezamenlijk te laten nadenken over verbetering van de afhandeling en het terugdringen van bureaucratie vanuit de gedachte dat het slachtoffer centraal dient te staan. Hij riep de aanwezigen op om de gewenste ontwikkelingen op dit congres een flinke duw te geven. Wiebe de Boer, voorzitter van de FSO, riep de aanwezigen op om het Verdrag van Utrecht van 18 november 2010 uit te voeren. Daarin is afgesproken meer uit te gaan van de

immateriële behoeften van het slachtoffer. De voornemens waren: in 2011 realiseren dat daags na het letsel de verzekeraar samen met de belangenbehartiger/advocaat contact opneemt met het slachtoffer. In 2013: vaste processtap is het inventariseren van de behoeften van het slachtoffer. In 2015: 20% meer casemanagers, die het slachtoffer en zijn naasten begeleiden. De voornemens zijn nog niet ten volle realiteit geworden.

De zaalopstelling met drie tribunes nodigde uit tot een dialoog. Menigeen bleek bereid om de hand in eigen boezem te steken. Zo nam een belangenbehartiger zich voor om nog meer in te zetten op goede communicatie en dejuridisering. Een puur juridische opstelling doet meer kwaad dan goed en werkt belemmerend op het hele proces van herstel en rehabilitatie. Centraal dient te staan wat het slachtoffer nodig heeft: herkenning, erkenning en dat er echt geluisterd wordt. Het is cruciaal dat betrokkenen de feiten op een rij krijgen en een breed gedragen plan van aanpak opstellen.

Om de feiten te verzamelen kan, meer dan nu het geval is, expertise worden ingezet.

Daarom brak prof. John Stoop – o.a. Aerospace Engineering Design of Air & Rotorcraft/TU Delft en wat betreft tramverkeersveiligheid betrokken bij het TNO – een lans voor de inzet van Diepgaand Onderzoek Verkeers Ongevallen (DOVO) en trok een parallel met de luchtvaart. Daar is dat vaste praktijk, waardoor vliegen tot de veiligste manieren van reizen behoort.

Hans van Dam – consultant/docent NAH zorg en consultatie en schrijver – wees er op dat de diagnostisering van bijvoorbeeld hersenletsel veel beter kan en daarvoor meer dan de nu beschikbare medische onderzoeksmiddelen moeten worden ingezet. Nu is sprake van onderdiagnostisering. Van Dam pleitte er ook voor recht te doen aan de complexiteit van de situatie van slachtoffers. Een heel systeem van relaties rond het slachtoffer kampt met verwerking en verandering en moet bij diens herstel worden betrokken. Het isoleren van het slachtoffer werkt belemmerend. Dit is maatwerk en iemand moet de regie nemen waar het slachtoffer dit zelf niet kan.

Belangenbehartiger Nicole Bastiaans nam zich voor – nog meer dan ze gewoon is – haar cliënt in de eerste plaats als mens te benaderen in plaats van uitsluitend als claimende partij. Ze riep andere betrokkenen op dit ook te doen, elkaar zoveel mogelijk als medeoplosser van een probleem te zien en sneller te handelen. Het in een vroeg stadium hebben van verkennende gesprekken kunnen de schadelast beperken.

Theo Kremer

Jaap Bressers

Theo Kremer (PIV) haalde in dit verband ook het voorbeeld aan van de uitzonderlijke afhandeling van de kettingbotsing in de mist in Zeeland op 16 september van dit jaar; elke verzekeraar wikkelt de schade af met de eigen verzekerde. Achteraf worden de schades met de andere betrokken verzekeraars onderling verrekend.

Daarop voortbordurend kwamen de aanwezigen op drie oplossingsrichtingen voor het sneller en beter aansluiten bij het herstel van het slachtoffer. Als eerste het achteraf onderling verrekenen, wat uiteindelijk kan leiden tot een first party model; vervolgens de haalbaarheid onderzoeken voor het instellen van een salvage fonds en team. Als derde werd er op aangedrongen dat het – in welk systeem dan ook – om bejegening van het slachtoffer gaat. Cruciaal voor diens herstel is hoe verzekeraars hem zien als mens en klant.

De deelnemers werden door ervaringsdeskundige en cabaretier Jaap Bressers naar huis gestuurd met de opdracht in naam van de humaniteit stappen te zetten naar het verbeteren van de weg naar herstel.

Hij maakte de deze dag besproken grote ontwikkelingen weer even heel klein.

Bevordering van herstel zit ook en misschien wel juist in de hele kleine dingen. Zo redde verpleger Carlos hem het leven, alleen maar door even een hand op zijn schouder te leggen toen hij eenzaam en verlamd in het ziekenhuisbed lag. Een 'carlosmomentje' noemt hij dat. Geeft u wel eens een carlosmomentje?

De organisatoren zullen de betrokken partijen stimuleren en bij de les houden. U hoort er nog van ze!

> PIV Actualiteitencollege 2014

... met costela de porco, camarao en vinho branco

Het elk jaar georganiseerde PIV Actualiteiten College Personenschade is speciaal bedoeld als nascholingsmoment voor alle oud-cursisten van de modules Kennis en/of Vaardigheden van de PIV Opleiding Personenschade, de OSR Leergang Middelzwaar Letsel dan wel de NIBE-SVV Leergang Zwaar Letsel.

Na het 'leerwerk' is er altijd een netwerkborrel met een koud en warm buffet. Om alle (parttime)werkers de kans te geven het college bij te wonen, worden er steeds twee sessies gehouden.

Sinds enkele jaren kent het NIVRE 10 PE-punten toe voor bijwoning van dit (gratis) college dat wordt gegeven in het gebouw van het Verbond van Verzekeraars in Den Haag.

Vast pandoer is dat de deelnemers uitgebreid op de hoogte worden gebracht van de meest belangrijke, opvallende en bizarre jurisprudentie, verschenen tussen het vorige college en de dag waarop het huidige plaatsvindt.

Het is onderhand een goede traditie geworden dat mr. Chris van Dijk van Kennedy Van der Laan Advocaten deze taak op zich neemt. En mensen die het college eerder bezochten, weten dat hij de moeilijkste onderwerpen met verve, humor en vooral veel achtergrondinformatie over het voetlicht brengt.

Chris van Dijk

Voor het tweede deel van het college wordt elk jaar een gastdocent uitgenodigd die veel (en niet alleen theoretische) kennis heeft over een onderwerp dat ons vakgebied bezighoudt.

Dit jaar leidde mr. dr. Matthijs Vermaat van Van der Woude de Graaf Advocaten de cursisten door de ogenschijnlijk ondoordringbare 'woude'n van nieuwe regels, klemmen en voetangels die verband houden met de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning: de Wmo 2015. Als een geoefend man met een (theoretische) machete ging hij voorop op het voor de meesten van ons nog onbekende pad van deze duistere wereld.

Matthijs Vermaat

Dit jaar waren de sessies op 30 september en 7 oktober. Beide bijeenkomsten mochten zich verheugen op rond de 100 deelnemers, die zich na afloop zowel de borrel als het (Braziliaanse) buffet goed lieten smaken.

Het was nog lang onrustig in het gebouw aan de Bordewijklaan ...

Het PIV-Bulletin is een regelmatig verschijnende uitgave van de Stichting Personenschade Instituut van Verzekeraars. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder uitdrukkelijke toestemming van de redactie.

Redactiesecretaris

Mevrouw J. (Jenny) M. Polman, Stichting PIV

Postbus 93450

2509 AL Den Haag

Telefoon: 070 333 88 73

Telefax: 070 333 88 33

e-mail: j.polman@verzekeraars.nl

Website: www.stichtingpiv.nl

M.m.v. drs. P. (Peter) J.M. van Steen, tekstschrijver

en John Körver, cartoonist

Creatie : Elan Strategie & Creatie, Rijswijk

Realisatie : Quantes, Rijswijk